

ШЫН

СЭКП Тыва обкомунуң, Тыва АССР-ниң Дээди Сөвдиниң болгаш Министрлер Чөвүлелиниң органы

№ 119 (9802)

1975 чыдаың май 23, пятница

1925 чыдаа үлдесилеттинген

Өртүс 2 өс.

ТАРААЖЫЛАРГА ПАРТИЈИ СӨС

Тываның чер ажылының ишчилери бо хүннерде көдээ ажил-агыйның бир эң чугула кампаниязын— чаксы тарылганы бүгү талазы-биле эң бедик шынарлыг чорудар дээш күженишкиниң ажылдап турар. Майның 20-ге чедир шыгын базырар бүгү шөлдүн 215 муң гектарының шыгын базырган, чаксы чер андырылганын 80 хуузуу—115 муң гектарны андырган, тараа культураларының 60 хуузуу, барык 156 муң гектарны чаштырганнар. Биргээр чугаалаарга, чаксы хову ажылдары ам чаа орту кирип турар, а чаксы сугтарылга ышкыш чугула ажил ам-даа чогуур темпизинге чепсе—45 муң га хире сугаттыг червиң чүгле үштүн бир кезин сугартынган.

Бо чыдып кажангызындан-даа артык бедик агро-техника дээш демисел калбарган турар ужурулук, чүге дээрге беш чыдың эрткен дөрт чыдыңда ортумаа-биле бир гектардан-на 7—8 центнер тараа дүжүдү алган болза, бо чыдың 11,5 центнери алыр деп хүлээлгени Тываның тараажылары алган.

Бо бедик болгаш харысалгалык сорулганы чү-нүн күсели-биле чедип алырын ховуда ажылдап турар повардан эгелээш, чаштырыкчы агрегаттарда механизаторларга чедир чүгле ыяк билген турар эң. Харын төлөвилээш болгаш ажил чоруп турда чаа тыптып келир агротехниктиг хемчеглерин бүрүн күүседирин чедип алырыңча партия организация-ларының политмассалыг болгаш организациякчы ажылдары угланган турар ужурулук.

Бо талазы-биле кылаа чогуур чамдык чүүлдер чер-черде кылдынмай турарын фактылар бадыт-кап турар. Каа-Хемде «Кызыл туң» совхозтун хову ажылында кижилер хамаан чок, совхозтун удур-тукчулары (директор Ю. П. Занин, парторганизация секретары Н. Д. Монгуш) боттары безин чо-гум кандыг агротехниктиг, организациястыг хемчег-лер-биле бо чыдың 12,5 центнер дүжүттү мурунку чылдардагы 6—8 центнер дүжүттү орнуга чедип алырын ылап тодаралып албаан болуп турар. А оон чоотунда «Коммунизмче орук» колхозта байдал оон дээр. Мында эрткен чылга бодаларга 1,5 цент-нер ажыг (11 центнер орнуга 12,5 центнер) дү-жүттү урезиниң бедик кластыг кезинин 90 ажыг хуу чедирип тургаш, минералдыг чөмүшчидилгени гектарга 1,5 центнер чедирбишпаан, ону анаа чаш-тырбайн, чүгле урезин одуругтарыңча кинир салып тургаш, сугтарылга шөлүн 400 гектарга калбартып, хову ажылдарының агротехниктиг чурумдарын бе-лидерин дес-дараалай бижип алгаш, кижилер бүрү шыгын сагып тургаш чедип алыр деп—шак ин-дыг боттуг хемчеглерден ук ажил-агыйдаа соци-алисттик хүлээлге магадилалдыг үндесинде тургу-сунган.

Хову бригадаларында агитаторлар болгаш по-литинформаторлар, хана солун болгаш агитхууде үндүрүкчүлери бо бүгүну кижилер бузуу тус-тузунда кайчаар күүседип турарын бүгүдөгө дындыдып, муракчыларын, шалымчыларын илередиң, мактал шаңнаар болгаш хожудап турарларын болгаш чүшпөтүнүн эш-хуунуң бузуу-биле шүгүмчүлээр керек, а ийитизиң-биле политмассалыг ажылдын түнели ажылдын бедик шынарын, дүрген тем-пизин чедип алырыңа дузалаан турар ужурулук. Ынчангаш олар хову бригадаларыңга, кыргылда пункттарыңга, мал чеме белеткек турарларын аразыңга, чыгыч чер андырылганыңа артар ме-ханизаторлар ортузуңга, тайгаларже чайлаган үнер малчылар аразыңга—черле кайда-ла бөлүк иш-чилер ажылдап турар болду, оларның ортузуңга партия болгаш комсомол күш болуп, бодунун организациястыг чорун көргүскен турар апаар.

Бо ажылды ажил-агыйларда паркомнар болгаш партбюролар боттарының шийгири-биле боттан-дырар ужурулук. Ынчалза-даа партбөлүктөрүнн ажылының чедишкини партия райкомнары оон организация-методиктиг удуртулганын кайы хире бедик денгеле тургусканындан бүрүн хамааржыр.

Амгы байдалды алдыга, индыг партбөлүктөр болгаш партия-комсомол бөлүктөрүн элээн хөй че-лерде тургустунган. Чижээ, Улуг-Хемде 8, Чөөн-Хемчикте—11, Тес-Хемде—2 болгаш өске-даа ин-дыг бөлүктөр бар. Ынчалза-даа райкомнарынн организастиг болгаш пропаганда база агитация кы-ндистеринден ол бөлүктөрүнн ажылдап турарынын дугайында дуза кадар, оларның дуржулганын өө-рөңнп көөр, ону түннөп, эки чүүлдерин дораан пер-редер дээш сагыш салымшыкны кошкак.

Ынчаарга боттарының күш-ажылчы үлегерин көргүзүп турар коммунистер болгаш комсомолчу-лар хөй. Чижээ, «Найрал» совхозтун Шанчыда хову бригадасында Сувакит Сагаан-оолдун удурт-кан партбөлүгү индыг муракчы ролун көргүзүп турар. Партбөлүктөрүнн организациякчы боду ча-стырылгага 32 гектар нормазын 40—50 гектар че-дирип турар. Бөлүктө Сахак Стыр-оол, Насыл Мен-ниш олар база ынчаар муракчы ажылдап турар-лар. Ынчангаш партбөлүктөрүнн болгаш агитатор-ларның, политинформаторларның, хана парлага-зының үндүрүкчүлөрүнн ажылын улам ийкей-жидер керек.

Бо хүннерде ховуун ажил-ишчилеринге партия-жи сөс, политмассалыг ажил, оон янзы-бүрү хевир-лери бодунун дээштиң бедиктен, тодаргай со-рулгаларны боттандырырыңча угланган турар ужурулук.

Эш Михаил Александрович ШОЛОХОВКА

СЭКП Төп Комитеди шыларгагай совет чогаалчы болгаш хой-нияти ажилдагычзы Силерниң чедер харлаанылар хү-нүдө чуректин ханымындан Силерге байыр чедирип тур. Силерниң тургуска чогаалдарыңа бүгү улус ынак бол-гаш. Олар социалисттик чартыгаларыңа утга-шынарын бол-гаш төөгүгүгү ужуру-дузанын кайгамчык улук урар-четен күш-биле илередиң, коммунисттик идеалдарың боттандырар дээш демисежин турар миллион-миллион кижилерниң угаан-бодал эргинезин байдып турар. Эргим Михаил Александрович, Силерге чагай калыкшыл-дым, үр чылдарда чурттаарыңары, үр-түңнелдиг чогаалыңы ажыл-чорудууганы күзеп тур бис. СОВЕТ ЗВЕЛИЛИНИҢ КОММУНИСТИК ПАРТИЯЗЫНЫҢ ТӨП КОМИТЕДИ.

ВЬЕТНАМ-СОВЕТ НАЙЫРАЛ НИИТИЛЕЛИН УЛУСТАРНЫҢ НАЙЫРАЛ ОРДЕН-БИЛЕ ШАННААР ДУГАЙЫНДА

ССРЭ-НИҢ ДЭЭДИ СОВЕДИНИН ПРЕЗИДИУМУНУҢ ЧАРЛЫ

Вьетнам Демократтыг Республиканың болгаш Совет Звелелиниң улустарынын аразыңга акы-дуума найыралдык база кайы ажылдагылганы быжыггаар болгаш хөгжүдөр талазы-биле үр-түңнелдиг чедишкиниңг ажыл-чорудууга дээш Вьетнам-совет найырал ниитилелин Улустарның Найыралы орден-биле шаңнаар.

ССРЭ-ниң Дээди Сөвдиниң Президиумунуң Даргазы Н. ПОДГОРНЫЙ.

ССРЭ-ниң Дээди Сөвдиниң Президиумунуң Секретары М. ГЕОРГАДЗЕ.

Москва, Кремль. 1975 чыдаың май 21.

ЧОГААЛЧЫ М. А. ШОЛОХОВТУ ЛЕНИН ОРДЕН-БИЛЕ ШАННААР ДУГАЙЫНДА

ССРЭ-НИҢ ДЭЭДИ СОВЕДИНИН ПРЕЗИДИУМУНУҢ ЧАРЛЫ

Совет литератураны хөгжүдериңе шыларгагай ачы-хавылазы дээш база төртүтүнген хүнүдөп бээр чедер харлаа-ны-биле холбаштыр чогаалчы Михаил Александрович Шоло-ховту Ленин орден-биле шаңнаар.

ССРЭ-ниң Дээди Сөвдиниң Президиумунуң Даргазы Н. ПОДГОРНЫЙ.

ССРЭ-ниң Дээди Сөвдиниң Президиумунуң Секретары М. ГЕОРГАДЗЕ.

Москва, Кремль. 1975 чыдаың май 22.

1975: БЕШ ЧЫДАЫҢ ДООЗУКУЧУ ЧЫЛЫ

Хову ажилдарынын темпизин бедидер

КӨК-ХААКТЫҢ ШӨЛДЕРИНДЕ

Бо хүннерде Улуг-Хем районда «Улуг-Хая» совхозтун шөлдеринде чаксы тарылда ажилдары калбарган. Ол ажил-агыйның № 2 салбырының механизаторлары Көк-Хаактын шөлдеринде чер андырылганын болгаш боасткэни чергерге урезин чашты-рылганын шалымкыч чоруткан. Салбырынн бригаданың тракторист Кызыл-оол индыг кызыл-тастыг чаштырылганын бедик шы-нарым чорудуп, кады ажылдап турар оору-тун мурунда болган. Анык механизатор-ларың бирээзи Павел Чамзырың тарымр

шөлдү чуга кылдыр чардырып турган. Дур-жугалыг механизатор ош Кызыл-оол анык эртенги четтөөстерин дораан эскерип, арга-сумени берип, чаксы тарылганын бедик шы-нарым чорударыңча сагыш салып турар. Ондар Демир-оол удурткан бо бригада чокку хүннерге чедир 600 ажыг га черге чаштырылганы доостак, өске участоктарже күрөң.

ЧУРУКТА: «Улуг-Хая» совхозтун ме-ханизатору Каялан-оол Кызыл-оол.

О. ОХМЭЧНИКТИН фотоу.

СУГАТТЫГ ЧЕРЛЕРДЕ

«Ак-Тургу» совхозтун кайы-даа салбырларында чаксы хову ажилы тулугтуу. Ону Кызыл-Дег салбырында өң-өң шалымкы чорудуп турар.

Инда хоочун коммунист эш Бөчөганын удуртулганы-биле 24 сугатчы тус-тус эвено бо-луп алган ажылдап турар. Олар чаксы хар, дош суу-биле шөлдерин сугатарып, үрлекчи сугатарылга буталарын септеп, иштип аптап, чамдык шадер-ни алдырып-биле хараганын сөп, аргылааннар. Ол ажил-дарыны организациястыг кылган-нар.

Ак-Тургу салбырында бо чы-дың сугатчыларың 4 эвеноу тургустунган. Оларын составы 18 кижилгит. Звенодарыны агыч-агыч участоктарга ху-ваган. Бир ДТ-75 тракторну сугаткылар берген. Салбырынн сугаткылары 50 гектар шөл-дүн хараганын сөп аргылап, аптаан.

Сугаткыларының мурунда ажил улук. Сугаткылар бутал-лары эргижирин, ону баш улур орта септөөш, бутал-азыны-биле тыртып алба-нылган баткан суг салмай, өскөдөр агып басы баргалар. Ынчангаш сугаткылар бутал-ларың чавыс черлерин бедик-тишпаап, сугтарылганы күжө-нишкиниңг чорудуп турар.

К. КОМБУ.

Улуг-Хем район.

ЧУГУЛА ХЕРЕК

ССРЭ-ниң Дээди Сөвдиниң палаталарынын, доктаамал комиссияларында

Май 21-де Кремльге ССРЭ-нин Дээди Сөвдиниң Эвилел Сөвдиниң болгаш Национал Сөвдиниң хоойлу-дурм саналдар комиссияларының каттышкан хуралы болган. ССРЭ-ниң Кара металлургия, хөмүр-лаш үлетпүрүнүн, үлет-пүр тулуунун болгаш ашы-чөм үлетпүрүнүн министр-стволарының бугуруга чер-еринге хөргөжөөнерге таарымчалыг даа хөй чүүлдер, бүгү чурттааы-биле бир дөмей, кылдынмай турар деп ийкекте болган санал бер-нишкилеринге демдеглээ. Оларның күш-ажылды камга-лаар дугайында хоойлу-дур-м сагымын хандырар, бу-дургуениң байдалдары улам ийи чиктер болгаш калык-тылар талазы-биле ажил өң-өң-жээш. Ажылды хөргөжөөнер-ниң мергезиниң белгилерин хөмчөглерин алышың, хөргө-жөөнериң аар ажылдардан элээн чик ажилдарың шил-чилерниң хөмчөглерин ботта-нып турар.

Оон-биле кады хөргөжөө-нериң күш-ажылы чингедер дугайында хоойлу-дурм сагымын хандырар, бу-дургуениң байдалдары улам ийи чиктер болгаш калык-тылар талазы-биле ажил өң-өң-жээш. Ажылды хөргөжөөнер-ниң мергезиниң белгилерин хөмчөглерин алышың, хөргө-жөөнериң аар ажылдардан элээн чик ажилдарың шил-чилерниң хөмчөглерин ботта-нып турар.

Комиссиялар министрство-ларының удуртууларының амалдарының база дыңнаа-ны. Хуралга комиссияларынн даргалары И. В. Кантонов болгаш И. Г. Көбүн чүве чу-гаалааннар.

Айттыңган министрство-ларының бугуруга чер-еринге ажылды хөргөжөөнерге таарымчалыг даа хөй чүүлдер, бүгү чурттааы-биле бир дөмей, кылдынмай турар деп ийкекте болган санал бер-нишкилеринге демдеглээ. Оларның күш-ажылды камга-лаар дугайында хоойлу-дур-м сагымын хандырар, бу-дургуениң байдалдары улам ийи чиктер болгаш калык-тылар талазы-биле ажил өң-өң-жээш. Ажылды хөргөжөөнер-ниң мергезиниң белгилерин хөмчөглерин алышың, хөргө-жөөнериң аар ажылдардан элээн чик ажилдарың шил-чилерниң хөмчөглерин ботта-нып турар.

Оон-биле кады хөргөжөө-нериң күш-ажылы чингедер дугайында хоойлу-дурм сагымын хандырар, бу-дургуениң байдалдары улам ийи чиктер болгаш калык-тылар талазы-биле ажил өң-өң-жээш. Ажылды хөргөжөөнер-ниң мергезиниң белгилерин хөмчөглерин алышың, хөргө-жөөнериң аар ажылдардан элээн чик ажилдарың шил-чилерниң хөмчөглерин ботта-нып турар.

ВЬЕТНАМ-СОВЕТ НАЙЫРАЛ НИИТИЛЕЛИНГЕ

Эргим эштер болгаш өңүктөр!

Кайгамчыктыг ийбел-биле — Вьетнам Демократтыг Рес-публикага Вьетнам-совет найырал ниитилелин тургуска-нындан бээр 25 чыл болганын холбаштыр чуректиң ханымын-дан найыралчы изиг байыры хүлээп ап көрүңер.

Совет болгаш вьетнам улустарының найыралы болгаш чө-гыс эви, дайынчы эп-сетини каттыштырылганы төөгүлүг ха-ны бугуңдарың болгаш шагдаң бээр чачылдарың. Ол бугуңуң бугуңың чагай үндесини Ленинниң алым чөк иде-алары, Октябрьниң социалисттик Улук революцияның тил-келгени болган. Совет Звелели-биле найырал дээш Вьетнамга шимчээшкиниң баштайгы эгелечкини Совет Звелелиниң улук өңүтү, вьетнам улустун кайгамчыктыг өгү, делегей-ниң коммунисттик болгаш ажилчы шимчээшкиниң шы-ларгагай амалдары, төртүтүнген хүнүдөп бээр 85 чы-лын бо хүннерде бистиң чуртуушта калбаа-биле демдегеп турар эш Хо Ши Мин болган.

Анык Совет эрге-чагырганы дөткөр талазы-биле вьет-нам улустун «Совет Россиядан хөлүрү ырадыңар!» деп ле-зуң-биле эртин маадрылг демисел совет кижилерниң са-гыш-сеткилинден каан-даа арлып чытпас. Делегейниң ийги-ти дайынчы чылдарында вьетнам патриоттар, боттарының тө-рөз чуртуун хосталганы болгаш хамаарышпас чоруу дээш демиселге чорутулган, фашисттик эвелекчелерге удуу де-миселге совет улустун эрес-мадыр чоруктарыңа сорук кир-бишпаан, «Совет Звелелиниң өңүктөрүнн бөлүктөрүнн» ажил-чорудууганын бүгү чуртка калбарган.

Фашисттик Германияны болгаш милитаристиң Японияны чылач шапканы, совет улустун болгаш өң Чепескиг Куш-териниң анда шийтирилг салымшыкы база 1945 чылда Вьетнамга Август революцияның тикелгенин тайбыңчы болгаш социализмин чыгыштыг идеалдары дээш дем каттыштырган демиселге бистиң чурттарыңың болгаш улустарыңың чыгыс эвин быжыгларыңга чаа-чаа таарымчалыг байдалдары тургускан.

Вьетнам-совет найырал ниитилелиниң 25 чылын вьетнам улустун төөгүлүг тикелгелериниң байдалында демдегеп турар-дыр. Импералисттик агрессияга Вьетнамның улук өңүктү согушкуну таварыштырган. Муруну Вьетнамны бүрүнү-биле хостаан. Тайбыңчы, демократтыг хөгжүдүүн болгаш социал депшилгениң оруу бүгү маадрылг вьетнам улустун мурунда ашыттынган.

Социалисттик тургузушкуну калбартырыңгы хөргөжөө боттарының республиказының алдарың 30 чылының бү-дүзүндө Вьетнамның ажилчы чоннарының боттарының шыгыттыңган авангарды—Вьетнамның Ажилчы чоннар партиясының удуртулганы-биле чедип алган азындан кай-гамчыктыг чедишкиннеринге силерниң-биле нады өөрүп тур бис, эргим өңүктөр.

Вьетнам улустун тикелгени — марксисчи-ленинчи өө-редигни амдыралчы улук күжүңүн, социалисттик чурттарың күчүңүң болгаш дайынчы эп-сеткил каттыштырылганың, тайбың, демократия, национал хамаарышпас чорук болгаш социализм дээш демиселге бүгү-ле антимпериалисттик күш-терниң чыгыс элтиничи чаа бузууредиг хөргөжөө-дир.

Аларды тикелгелериң-биле холбаштыр силерниң өө-рүшкүңерге болгаш байырлыгыңга каттышышпаан, совет кижилер Вьетнам Демократтыг Республиканың бүгү 30 чыл оруунун дургузунда Совет Звелели вьетнам аны-дуумалары-биле бир деминг хөдөлгөп келген деп чогаарларыңың-биле чугаалап болурлар. Бодунун төрөз чуртуун тайбың бо-лгаш демократтыг хөгжүдүүн дээш вьетнам улустун демисе-лиңге бүгү талазы дузалымчы болгаш дөткөмчүн совет улус үргүлүч көргүзүп келген болгаш көргүрөө-да. Бистиң марксисчи-ленинчи партияларыңың, бистиң чурттарыңы-тың болгаш улустарыңың аразында хараалдар акы-ду-ма бузуунуң болгаш нады ажылдажылганы, херек кырында боттанып турар социалисттик интернационалиниң эки үле-герин болушпаан, быжыгып, калбарып турарыңга ханы өөрүп турар бис.

Бистиң чурттарыңың улустарынын аразында акы-дуума найыралды болгаш калбаан нады ажылдажылганы быжыгла-рының чагай хөргөжөө улук салымшыкынын кирип турар Вьетнам-совет найырал ниитилелиниң ажил-чорудууганын Совет Звелелине эки бири болгаш бедик-биле үнөпөп тур-ар. Вьетнамның Ажилчы чоннар партиясының ийдегил дузалымчы болушпаан, Вьетнам-совет найырал ниитилели эртен черзе би чыл дургузунда Совет Звелели-биле ин-тернационалчы харылзалары болгаш дайынчы эп-сеткил каттыштырылганын быжыгларыңың хөргөжөө улук ажилды кылган. Дайынчы изиг тулуушкунуңга, эрес-шудургу ажилы-ше миллион-миллион совет болгаш вьетнам өңүктөрүң аны-дуумалыкчы харылзалары быжыккан, нини дайыңга эгер демиселге, нини тикелгениң мурунда оларны күме-нишкинери каттыжа берген.

Вьетнам-совет найырал ниитилелиниң ажил-чорудууганын бедик-биле үнөпөп көргөңүңиң илерли оңу Улустарың Найыралы совет орден-биле шаңнааны болур.

Бедик шаңнаа-биле СЭКП ТН-иң болгаш бүгү совет улустун мурундан силерге чуректин ханымындан байыр чедирип, социалисттик тургузушкунга, национал чыгыс элтиң, тай-бының болгаш депшилгениң оруу-биле улам бурунгарлар-ыңга, акы-дуума совет-вьетнам харылзаларыңың бүгү талазы хөгжүдериң болгаш быжыгларыңың чагай чоруу дээш ажилдарга чаа-чаа чедишкиннерниң болуруңарны күзөдип, эргим вьетнам эштер болгаш өңүктөр.

Совет болгаш вьетнам улустарың бузулбас найыралы кезээ шагда чурттал турзун!

Л. БРЕЖНЕВ.

Июнь 15 — Советтерге соңгуда хуну

БЕДИК КӨДҮРЛҮҮШКҮННҮГ БАЙДАЛГА

РСФСР-ниң болгаш Тыва АССР-ниң Дээди Советтеринге база ажилды чоннар депутаттарының чер-чер Советтеринге депутаттарга кандидаттар-биле соңгукчуларын ужуражылга хуралдары бистиң республика чедер-черлеринде бедик кө-дүрүлүшкүнү болгаш ажил-хөргөжөө байдалда эртип турар.

РСФСР-ниң Дээди Сөвди-ге соңгуда талазы-биле Ча-даананың № 874 соңгуда ок-ругунда депутатка кандидат, Тыва АССР-ниң Дээди Сөвди-ниң Президиумунуң Дарга-лы Бай-Кара Шөжүлөөсөна Долчанова Эраия районга ба-рып, соңгукчулар-биле ужу-рашкан.

Эраия районун төвүңге бол-ган ужуражылга хуралын СЭКП Эраия райкомунун бир-ги секретары эш А. Ч. Мо-нгуш ажиткап, илеткек кыла-ры-биле СЭКП райкомунун хөргөжөөн ортузуңга ажил чорудар-кылдының эргелек-чээ, депутатка кандидаттың

бүзүретиңге кижини С. К. Байыр-оолга сөс берген. Илеткек совет соңгуда системаның демократтык ут-ка-шынарын, ам болур соңгу-ларга белеткелдерин калба-лаарга, ажил-агый, култура тур-гузуушкунуңуң хөргөжөө улук салдар чедирип турарын рай-онун болгаш республиканың амдыралыңан тодаргай че-жересте көргүзүп, чугаалаан.

РСФСР-ниң Дээди Сөвди-ге депутатка кандидат Бай-Кара Шөжүлөөсөна Долчанова палдарын соңгукчу-ларга таныштырган, илеткек-чи оон партияны, чуртун ажил-чорудууганын белги-биле үнөпөп, июнь 15-те боттары-нын башкыларынның теле-диги кандидаты дээш бээр-ниче соңгукчулары кыгыркан.

«Коммунизмче орук» колхоз-та партия организациясының секретары Б. Л. Саң-хө, Ле-нин аттыг колхозта эски-сад эргелекчизи С. С. Даваа, «Ме-р» колхозтун даргазы М. П.

Чөмбүрүк, «Чаа орук» кол-хозтун даргазы В. Т. Хеймер-оол олар ужуражылга хура-лында санал берген, депутатка кандидаты бир эп-сеткилдиг дөткөп турарын, соңгукчулар хүнүдө боттарының башкы-лаашкынырын бир эп-сеткил-диг бээрин коллективтериниң мурундап бузуреткен, депу-таттык кандидатыңга чыгыр-дар берген.

Соңгукчуларын чагыла-рында Тес хемде кежидар кө-нүрүлганын чарттырар, Бай-Дег шилканы алгыткан, ортумак шккола кылары өөрөңнп көө-рү, Ленин аттыг колхозтун шөлөзанын спортзалы немей туулары, башкыларың бажы-иле хандырылганын экижи-лери дээш, өске-даа айтыр-дыр бар.

РСФСР-ниң Дээди Сөвди-ге Чадаананың № 874 соңгу-да округунда депутатка кан-дидат Б. Ш. Долчанова сөс алгаш, анаа көргүскөн улук ийдегил дээш өөрүп чедиргениң илергейлеп, ол ийдегил ша-малдар дээш могак чөк ажил-дарың бузуреткен.

Ужуражылга хуралының соонда бот-тылыңар уран чүдү көрдүдүңүң түңгөл кө-нөптү болган.

Танды районуң Бай-Хаак суурунун, Дуржулага станиця-зының, ССРЭ-ниң 50 чылы аттыг совхозтун, «Коммуни-зм» херес» колхозтун, Тока аттыг совхозтун соңгукчу чо-нушун төлөөлекчилери райо-нун Култура бажымыңга ужу-ражылга хуралыңга киржир-бише чыгып келген. Хуралды СЭКП Танды райкомунун бир-ги секретары Г. А. Зарехин ажиткап.

Танды район Сөвдиниң күжүмүчүн даргазынын орал-лачкымы, депутатка кандидат-тын бузуреттиңге кижини С. Б. Монгуш РСФСР-ниң Дээди Сөвдинге соңгуда ду-гайында илеткек ылгаш, со-ңгуда кампанияны токсу беш чыдамы доозукчу чылын че-дишкиниңг доозур, СЭКП-ниң XXV съездинин талетип уткуур деп кыйгырылганы аа-ба-биле калбарып турарын дем-дегелен.

«Чодура» колхозтук тараа-жылдарынын кол туралы бо чылды чаша берди. Барган болду. Улау эрде алыгылап кылган ступада, амыл-буулу, ээни уулу бажың (турттар, дин-тапир ораалар) бар. Чунар-бажыңды туулу доостун турар. Соңгу-ноон талала Сайгы деп төмөнгө үрөш атып чыгар.

Хувиң мылазымга таарымча чогу конут, хар чаап, соок хат халып турар. Бо час черде нымт болган. Ас, чыгыл хушер саным. Бо-ла хар чаар, халым. Мурнуку чыларга болаарга, часкы хову ажилдарынын мэтра орайтан эгелекчиңиң бир чылаарыңа-да мында. Механизаторлар май 3-тө

хемээлдиг, берге аяк. Май 3-төн эгелеши, он ийи хонук иштээде үш ДТ-75 дөрт «Беларусь» тракторлар 415 гектар черин чагган. Бо ажилда механизаторларын эки ажилдап турарын санаашкынар/ бадыткап турду. Марчын Байыр-Белек колхозта суралган кижи. Ол каш чыл улаштыр часкы хову ажилдарына шыгарып келген. Өрткөн чымын «Ажаан алымшкынын» гвардейжиң деп атты анаа тыгынкан. Бо чызын ол Атарда өске эштери-биле кады дугуй-луг тракторлуг чер айдарын турар болду. Эгелек нормасын ол 206 хуу чедир кууседип келген. Черде иштээде мында чер айдарын турар агрегаттарын бапкырышкыларын колхоз

АГАР, САЙГЫН ХОВУЛАРЫНДА

Шык бажырышкыныч кирер агарым болган. Ам колхозтук тараа шолдеринде ажил кайы хире дөгү бергенде?

Эрке туралы чоотунда бир диндикте аликер сооктос ча «Беларусь» чоору тур. Ол эрктен кууш айдарган черлер Кылыганын шымын доога бөгэй: мыла-мылаа оркара, шөлдү көрөгө, чалган хоа дег үндүрүк-кирок. Мындай черге дөгүт калчар ден-деки үнериңа? Доора алыртээни трактор шөлдү кончүт оожум келжн тур. Ажилын будурукчулу мичанган чымыс. Оң езелдине ийи-үш агрегат сула чаштырып турду.

Механизаторларын чурттап турар чери мурунку чылаарыңга болаарга черде шымбай. Аш-теми база багай эвес. Динтапир шакта ойнар бильдар, шымыра, доино дзын иштээ оюннар бар Социалисттик чарышты механизаторлар арзында организа-саца, тилекчилерге тыпсыр ымылдарын кылдып, айна-шылаларын доктааткан. Айткхуудуа эки ажилдап турар кижилерин мактап бажы-нын көрдүсү. Мылаа-даа туу-төс кижилериниң хуу бүү-де калчар ажилдарыңа эм-делген бажың өргүсөйшү ту-рары четес. Колхозтун нары-комому хову туралаңга дөгү-рүш байланышкынын ортаңдаштып, Колхоз төмөндө-дө, район-да-ла келген тылхыр дөк-лөң, бөгөлгөн эртерин турар Бистин чорай хууңуңте партия райкомунун килдс эргелекчи Ш. Кочыганын, «Феле-ди» байланыш болот сом-гулда дугуймыа кылган бөсө-дэми механизаторлар соңуур-ган диндикчилер.

Хову туралаңга келген, мы-рышай-ла чаш ажилдап эгелеши агроном Давая Адыр-оол, бригадано Василий Аралдин олар-биле чугалааштымыс. Ажилыңа чугалаарга, ам-ла-зында өөрчүтү түнөөрүңгө эвезип болду. Колхоз бо чымын 2,4 муң гектар хире шөлге та-рылга чоорду. Оң иштинеде 1,4 муң гектар чер белең, оң иштин бажырып, алыртээни доостун турар. А удуз айла-рыңа тарымыңа кер 984 га. Бо дээрге колхозта дыка удуз

Баштаар чери мактаар чоору. Доордо эгелек, хонук норма-ларын доктаамал ажыр куусе-диң келген. Тракторлар, анда-зынар үрөшбей турар. Ажил-диг шымыр база багай эвес. Алексей Аралдин, Владимир Кызыл-оол, Мартый-оол Да-живаа олар үстүнде аданымы эжинкен чыда калбайн ту-рарлар. Звенонун келжигүнери беш хонук түнөөрүнде акиш шаңчаларын алыганын, олар-га «Он эки эвезен» деп ымыл-деп тымыскан.

Май 8-тен эгелеши Сайгыч ховуларында чаштырылга эгелеши. Мында Эвезин Бугал-сый, Чыргал Кызыл-оол, Мак-сим Дүүчүн оларын ажилы багай эвес. Мылаа-даа чаш-тырылга төмөн кончүт оожум Ону мылазым ажилды түнөөрү көргүзүп турар. Ажилде киргенде бээр бир не-делде эрктен. Ол че иштинеде

Депутаттын булуну

ХҮЛЭЭЛГЕЗИН КУУСЕДИР

Бо кыш берге болган. Ын-чада-даа Кызыл район Совет-диниң амы чымылдын депу-тады Кок-оол Маныкый инти-нин малын хуу кып ажыгар, чаш төлдү ичиреп чоң камга-лап алар дзын шудуру ажилдаа. К Маныкый—«Ка-ра-Хаак» совхозтун хойжуну. Ол хойжу бригаданын брига-динде 17 жыл болган ам кой-жаланан бээр чев чаш айт-кан. Мында чылар дугуймыа интинин малын оңа-менди каарым, жеке тоңа дүктү, эшти хуруңге бөрбоз эвэр.

К Маныкый тоску беш чыл-дын доостук чымыла агаң хуу-вээрэңиң кууседеп эвезинде бүтүрүлдү. Оң колхозта доорду 514 хой бөр Төрүтү 100 койга оңа-менди 120 хууланган оңа-менди агаң. Хой хуу-вээрэңиңиң ам-даа тугулу-лууду тудар, а эрктен койларын хуураганын чымыңа чоң оңа-менди аларын малын хууу-вээр-ген. Чедикчиң чойгар бөдү чед-лик келбес. Кайжиң ажил-терекке ынак, кымызыңың

Шаннаткан

Күрүнө страхованиениң респу-блика эргелиниң ажил-дакчылары бо чылдын бирги кварталын плагин оңаала-ларын чедикчиңиң куусеткен. Эргелекчи иштин-биле үндүрү чымыр—105,8 хуу, эки тара-пке камгалаагынын хевирас-син чоңаа иштередирин—102,6 дүз куусеткен.

Ажыктыг болган

Эрктен чымын Хандагайты суурга школа намын четтези урутар албан черлеринин ажилдакчыларын кеттиш-кав методикти семинарыңа кириштин. Болум ол үчүтүн нези, Торгалык ясли-сазымы повараңа ажиллап турар мен.

Семинарыңа өөр бөвара ясли-салтар коллективтеринде кижиниңиң башкылар, ажил-дакчылар—20 кижин киришкен. Оңу район төмүңи №1 ясли-салтыңа чымылган. Бо ясли-салты 130 амык уругун намы-гарынын айы-биле 7 болукте

Чаагайжыдылга

Тес-Хем районуну тову Са-мгалдайчы поганачылар бол-ган чаагайжыды кылдыр бот-тук хемчөөрлериң дөдө Совет ал, бо чүтүда ажилче буду-рулга албан организацыи кол-локтывтерин хаада туткын.

Сувурну төвүде Совет-ская кулчүмүңүн эрти херим-неояң каз индиктир-биле согул, чевати кылган. Сувурну чоткыкчаларыңа күжү-биле 400 амык яны-бүрү иштөөрин бо күжүмүңа олурткан. Амык төдө күжүмүңүң ол-бо тала-ында сүт бажыра арктарын кылдып тудар.

МЕТРОЛОГИЯ—ШЫНАРНЫҢ ХАЙГЫЛЫНДА

Метрлог хемчөөлөр система-зын тургузарыңа ат салганыңа бээр 100 чыл болганын бо чылдын май 20-де делегация эртем-тех-никтиң хой-интиңиңа делег-а-ция эртерген. Ол докумен-те ат салган үдөн эгелек, чурттар аразында метроло-гия талазы-биле кады ажилдаштыга эгелек.

Метрология болган стандар-тизация топшор, стандарти-зация болгон хемчээр тех-никалык түрүн хайгарыш-кыңа 400 амык лаборато-риялар хамааржыр. Амык үдө улус ажил-дигиңа түс-чүс миллион хемчээл херекселерин ажилдап турар. Хемчээр ажилдарга азыргыла бүгү чыргыларын 10 хуузу чедип турар. Хемчээл тех-никалык амыктын хемчээл-чиңиңиңиңиң түнөөрүнүн пилариялап хамааржыр. Метрология албан проду-кциин шымырын эңожеле-ринче, будуруңа болаш индустриалдык хөгжүдөрүнчө, куш-аылга таарым-налар байдалап тургуза-рыңа уталаган.

Бораторияларын тургускан. Ында бедек мергжилдиг, тускай эртемниң каарлар ажилдап турар. Оларын аразында Н. И. Стрельни-ков, В. Н. Иванов иткаш мергжилдине бердинде мастерлер хай. Ажыгалап турар чепек-херекселерин шын эдилээр талазы-биле улуг дуузын лаборатория будуруңа болган организа-ция черлеринде көргүзүп ту-рар. Ол согула-биле осми-нарларын, консултация-ларын, тураларын эрти-рин турар. Келир үдө бистиң рес-публиканың аш-чөм бол-ган чинк улустуру улам хөгжүүр, Кызылга радио-техниктиң, демир-бетон кы-лыгар заводоу, Шагаан-Арыга электромеханик за-вод дзын оон-да өске улус-тур будурулгелериң неже-бир. А ажилдаа хемчээл херекселдер саны 100 муң чед бээр. Оңу уламдык лабораториянын хайгары-лга алары херекселерин саны көвүрүк бээр чуга-жык. Лабораториянын ажилдакчылары чокуу үдө спидометрлер, куш хем-чээр машина, лампалык вольтметрлер, ток трансформаторлар дзын оске-диз чепек-херекселерин

ШЫН

нептередир

ТӨЛЕПТИГ БАРААН БОЛУР

(Эгеиз № 116 «Шыңа»),

Райкуускомуну шийтири-биле 17 кижн составтыг хей-ничиктиң чөвүдө килдистиң чанында тургустунган, ол 4 секторларын: Профсоюз комитеттериниң пенсия айтыр-ларынн талазы-биле комис-сиялары-биле ажилдап ажиң ижлгн болук. Ону С. И. Санг удуртуп турар. Ол бөдүк бү-дүрүлгелерге улуг, каарлар килдистеринге болган пенсия документидер четчелээр тээ-лекчилерге эвезинг дуузын чедирип, пенсия хоойдуларын тайылбырлап турар. Пенсиялар, пособиеер доктааларын кон-трольлаар хей-ничиктиң бөдү-күмүдә үш кижн бар, ону А. П. Козыкова башкырып турар. Ол балук комиссия кияриңи-биле белеткээ бүтү пенсия херекте-рини хынап турар. 1974 чылда 216 пенсия болган посебие херектерин хынап. Пенсиеер-лерге, хой уругулуг болган бөр-иелерге дузалар болук 4 кижилгн тургустунган. Ону Н. Н. Салдыра удуртуп турар.

1976 чылдын эгевинде бүгү дайын инвалидтерин болгаш дайында өлгөн дайынчыларын өг-бүлелеринин материалдыг аммааралынын байдаларын шичилеп дооскан. Ала-чурт дайыннын бүгү инвалидтери турттага шөлү-биле халдыр-тылган.

Ала-чурт дайыннын 65 ин-валидтеринде 19 кижн Социал хайырлыга министрство-нук динтапир автоматотран-спорт салып алган. Ала-чурт дайыннын бүгү инвалидтери эмгекте-профилатка албан черлеринде бажыглаттымы-лаап, эгелек чоңка өмчи дуу-ламчымы ап, эмиерин 80 хуу-зун чингеткен өртек-биле салып ап турарлар. Красноярскиннн протез-ортопедика будуру-ганын Кызыл хоорайда сал-бырындап, протез кылдыр-гы-биле халдыртып турарлар.

Ала-чурт дайыннын бүгү организацыяларда бажыгалап. Дайын инвалидтеринге болган өлгөн дайынчыларын ала-чурт септелерге чурттага шөлү сеп-телерге талазы-биле Туранин септелерге-тудуг участугу, олар чүдүдү оларга баштай сазар талазы-биле амдырал ханды-рылга комбинаты, тортоп, ият ажил-агымы дузалар турар. Комсомол болган пионер ор-гандакчылары база-ла оларын шөкө ап турарлар.

Качыгдалыг инвалидтери болгаш дайында өлгөн дайын-чыларын өг-бүлелерин кырган болган инвалитер жанынгарга эгелек барымды-лаван апарып тургузуп турар. 1974 чылда 5 кижини ич-чаар чоруткан. Ала-чурт дай-ныннын III бөлүңүн инвали-дтери оларын мергжилдиңиң айы-биле ажилда кир-тиркен.

Ала-чурт дайыннын инва-лидтерин болгаш дайында өлгөн дайынчыларын өг-бүле-леринин материалдыг амма-ралынын байдаларын шичил-деп турда, чамалы өг-бүлелер оларга салып организацыялар чүдүдә мал чегерерине комби-корман салып турар болза деп дилек кууэанин алыркен-де (51 өг-бүлелер). Оларынң ол кууэл-дүүл халдыртыган.

Өөк, Ленинка суурларга, «Өөк», «Шивянг» совхозтарга Ала-чурт дайыннын инвалид-теринин амдырал байламын шичилеп көргөнүн түнөө-рүнде «Савин», «Шивянг» комсомолдарынн удурту-чуларынын пилаткыга мей чөм салып алдырды, сикж кезер чер аштыртып, машина хөлөкчөп алдыртып дуза көр-гүсөйшү турганын элөөрүн. Хы-налдагы түнөөрүнүн район Советинн куускомунга чуга-а-зылар керген болган инва-лидтерге ол талазы-биле чо-гуур дузалаамчыны көргүз-күмүш шийтирлээ. Дайын инвалидтерин чарыткан дауру-мугулар чингелелер ты-мыстыгылап.

Биң-Хем район Советинн куускомунун социал ханды-рылга килдизинин ажилынн дуржулгаларын кол байламын шичилеп чыгарган. Ынчанга ала-чурт дайыннын эки чүдүлдерин өске районнарда социал ханды-рылга килдистер ажилыңа ажилгаар боор дзыринде редакция илгелп турар.

А. КОТОВА, лабораториянын килдс начальниги.

Кызылдын пассажирлер АТБ-зиниң слесары Н. П. Шагогин тоску беш чылдын доостук чымылын дөрт айларынн плагин даалгаларын амыр куусеткеш, колпектиңе калбарган социалисттик чарыштын мурунку одурунда чоруп турар.

куш-ажылы-биле коммунисттик куш-ажыл-дык шалыпчыны атты чедип алган болгаш «Социалисттик чарыштын тилекчиңи» деп херек демдаз-биле шаңнаткан. ЧУРУНТА: слесарь Н. П. Шагогинниң өрүмүзүр станогунда амылап турары. С. ФЕОКТИСТОВУҢ фотоу.

БЕЛЕТКЕЛ ЭГЕЛЭЭН

Тес-Хем районун «Чоду-ра» колхозу бо чылдын күрү-неге 48 тонна дүк дөдүлөр плагиниң. Кыргыда кампания организацыя эртерип согула-биле анаа белеткед ажилдарын аман эгелеп берген. Пунктуларын септеген чорудуп турар. Классирон-скы кижилерин четчелөөн.

алган. Бир башта-па ортума-биле 900 грамм дүктү кыргы-дан. Шикү кыргыдагында Чооду Суван, Аралдин Барын-кав, Балдан Чозар эки ажил-даа.

Чедишкннерге доктаавас

Чурттуң чогадыкчыларын, чаарткычыларын кылган ажилдарынн түнөөрүнде ма-териалдыг, куш-ажылчы бол-ган сан-хөө куралдарынн камнаарынын талазы-биле тоску беш чылда алган соци-алисттик хуулазгаларын хууса-бетинде куусеткени дзын оларга СЭКП ТБ-ынн Чингиз секретары ам Л. И. Брежнев иңг байыр чедирип, эртем-техниктиң революция үстүнде чогадыкчыларын болгаш чаарткычыларын ажил-ижиң белең-биле үлөөрүн. Ол чорук чоңуну техниктиң чогадыл-ганын улам сайырадыртыга улуг дуузын чедирген.

Колхозтун хойжурлары бо айда Шурмактын аки олар, сугаттыг черлеринче көжө бөр.

Б. БУМБАЖАЙ, колхозтун кол зоотехниги.

Чаарткычы, чогадыкчыларга

Тоску беш чылда боттарыңга салган социалисттик хуула-згаларын Тыванын чогадыкчы-лары болгаш чаарткычылар хуусаа бетинде куусеткен. Кыргын саналарында 5 чыл тургузуна 3.850 муң рубль-дин камналганын чедип алдып чүдээлденин олар эрктен 4 чылда чогадыкчы болгаш чаарткычы саналардан 5.600 муң рубль камнаар амыр куу-сеткен. Бо чедикчиңиңиңиң чедип алыртыңа «Тыва да-дугу», «Тыва кобальт» ком-бинаттарынын, Каа-Темнин му-р-лаш разрезинин, «Тыва да-дугу» туугу эргелинин, № 2 АТБ-нин, Тыванын элек-три чедиктеринин, Дуржула станицызынын болгаш респу-бликанын оон-да өске мурнак-чы коллективтеринн кирген үлүг-хуузу улуг. Хей-хей чога-

дыкчылар болган чаарткычы-ларду бухуртугени чаарткычы, эртем-техниктиң дөдөиндеги сайырадыртыга, куш-ажылга төлөгөтти чорупуң көргүзүп турар. Оларга Тыванын электри чедиктеринин слесары Г. Ки-лиш. № 2 АТБ-нин токары В. Чепиков, Дуржула стан-циязынын механизатору В. Рыженков, «Тыва дадугу» комбинаттын рудникте эзер-трслесары О. Кан-оол болган оон-да өскелерин хамааршын-тылап болур. Тыванын элек-три чедиктерин 1966 чыл-дан бээр ажилдап турар ком-мунист, коммунисттик куш-ажылдын шалыпчымы ам Ки-лишинн кирген 30 чаарткычы саналында 5747 рубльдин камналганы чедип алындын. А доостук чылда оң кирген-ди 4 чаарткыч саналында будурулга 1816 рубльдин кам-налганы алган.

Республиканын чаарткычы-лары будурулганын механизас-тарынн болгаш автоматиза-циянын, чиг-эти, материал-дарын, электри энергиянын болгаш оттулар чүдүлү кам-наарынын талазы-биле алы-рыгарын чедикчиңиңиң

шиитирлеп турар апарган. Эрктен дөрт чылдарда «Тыва да-дугу» комбинатка 473 чаарткычы саналарын ажил-даанында 985 муң рубльдин камналганы чедип алындын. Чогадыкчыларын болгаш чаарткычыларын ажилчыче «Тыва кобальт» комбинатын, «Тыва туугу», «Тыва көз-туугу» трестерин, Тыванын автотранспорт эргелинин удуртуучулар чогур кичөө-гейин угуланыртын турары ө-өрүңүт.

Оон-биле чергелештир кам-налганын чаарткыча фондузу тургузары дзын шимчөөнүнн организацыяп турарын чөм чөптер баз бар. Улетпур-тудуг материалдарынн буду-рулга каттыгжыңынн өрктен чымын 11 чаарт-кычы саналарын кирип, оон 23,6 муң рубльдин кам-налганы алган болза, бо чыл-дын олар 10 чаарткычы са-налды кирип, он чүтлө 10 муң рубльдин азы ийи катар эвезип оругла аларын план-наам. Ол мыкшан Тегилт-Хал-нын монгун суу будурулге-зинде, «Тыва туугу» тресте байдал база оон дөрдөөсө.

Чөптериниң чыдалып, чедикчиңиңиңиң быжылап тур-гандыг, доостук чылда улам со-руктуг ажилдарынн респу-бликанын чогадыкчылары бол-ган чаарткычылары хуулазын турар.

В. ПОТЕХИН, ВОИР-ниң республика чөвүлелиниң даргазы.

М. А. Шолоховтун 70 харлаарына

Новылары чөбүмүзүнүн жазылуу буюнуна...

М. А. Шолохов «Олар Төрөөнү чурт дээш турганар»...

Шолоховтун чыгармаларында...

Шолоховтун чыгармаларында...

Шолоховтун чыгармаларында...

Амьдыралдын чаагайшыны

Шолохов болза литературга бодууну...

Шолоховтун чыгармаларында...

Шолоховтун чыгармаларында...

Шолоховтун чыгармаларында...

Шолоховтун чыгармаларында...

ЧУРУКТА: М. А. Шолохов болгаш Ю. А. Гагарин.

Сагыш-чүрээм кыпсывыткан...

Он ийи—он беш тар назымда өөрү оодар-биле...

редакторлар үндүргөнүн, А. Серафимовичтин 100 хар...

жар болгаш оюнжак аян бар...

Михаил Александрович жончү эш-өөрүсүз...

Михаил Александрович жончү эш-өөрүсүз...

1975 чылдын ийги чартынын солуннарына болгаш журналдарына чагыдылга чурт тур.

Пункт тургустунган. Хөй-пиктин чорум-чурум камгаалынын милдиги...

Агаар. Бөгүн республикага буау-тагылап каап турар...

Кинотеатрларда. «Наварь»: «Дакыр өлөнгөнүн» 9.40, 11.30, 13.20...

А ЖЫЛГА ЧАЛАП ТУР. «Көзү электи тузунуңу»...

Кым кымнын аалчызыл?

Бо чапм Арктикада ак алылар кайтамчы коудуң.

дун япир бергезден, ийнед, СССР девисеринде ак адм...

доскарларын өөлөк, мидь-бэрл октагыла турган.

ору даптактын үгөн. Мерген-даа коңчу.

Оон бэр киле берген, ам чаа көстүп келген бо.

РЕДАКЦИЯНЫН АДРЕЗИ. Тыва АССР-нин Министрлер Чөвүлөтүнө...

СОЛУН НЕДЕЛЯДА 6 КАТАП УНЕР. Тиражи 16693. Чагыг № 1516.